

teruggeslagen. Behalve door deze kenmerken, is de Pholade direct te onderscheiden van de Petricola door een dun tandvormig uitsteeksel, dat aan iedere schelpklep aan den slotrand bevestigd is onder de spits. Meestal is deze tand door zijn dunheid echter reeds gebroken. Heeft men een doosje van de Pholade uit een stuk veen of hout gepeuterd, want anders zal men er geen vinden, dan zal men zien, dat op het spitseind een smalle en gebogen derde schelp ligt, wat bij de Petricola niet het geval is.

Deze Petricola is ook een langwerpige schelp, grooter dan de Pholade, en met dikkere schaal, geelwit van kleur. Hij is dadelijk te herkennen, door een duidelijk ligament boven 't slot. Vandaar, dat hij, in tegenstelling met de Pholade, veelvuldig als doosje gevonden wordt. De ribben, vooral aan het kortste eind, zijn vrij sterk verheven, met uitsteeksels voorzien, en stralen van de spits uit. Er is geen derde schelp, noch een tand bij de spits.

Een tweede soort van de familie Pholadidae is de *Pholas crispata* L. Deze gelijkt echter niets op de *Candida*. De schelp is kort en hoog, vrij dik, van voren hoekig, naar achteren een weinig smaller wordend. De voorrand is breed op de spits teruggeslagen. Midden op de schelp loopt van de spits af tot den onderrand toe, een vrij breede voor, die van binnen verhoogd opligt; het voorste gedeelte der schelp heeft scherp getande ribben, die tegen de voor, eenvoudig worden, en achter deze, alleen als grove plooiën overblijven. Het tandvormige uitsteeksel is dik, vrij sterk gebogen en vlak. De schelp is aan het vooreinde wijd open.

De Pholaden kan men vaak in stukken veen of hout vinden. De familie Pholadidae is naverwant met de familie Teredinidae (paalwormen).

Den Haag.

L. W. E. VAN HEURN.

HOE WEER SPIRANTHES AESTIVALIS WERD ONTDEKT.

EEL jaren geleden was als groeiplaats van *Spiranthes* bekend de oplopende boord van „de Vlood”, een klein moeras onder de gemeente Stramproy, zuidelijk van Weert.

Nadat echter de Vlood door verbeterde afwatering grootendeels was droog gekomen en werd gemaaid voor pakgras, is langzamerhand de hooger gelegen rand, waar *Spiranthes aestivalis* groeide, in bouwland herschapen — en hiermee dit lieve orchideetje er verdwenen.

In de slooten, door de Vlood getrokken, hebben nog lang daarna de zeldzame soorten van *Utricularia*, die daar in talrijke exemplaren voorkwamen, stand gehouden. Toen, na de verbetering van de geheele Tungelroysche beek, nu 'n tiental jaren geleden, de waterstand zóóveel lager werd, dat alle karakter van „moeras” in de Vlood verdween, was er ook over het bestaan beslist van de *Utricularia*'s.

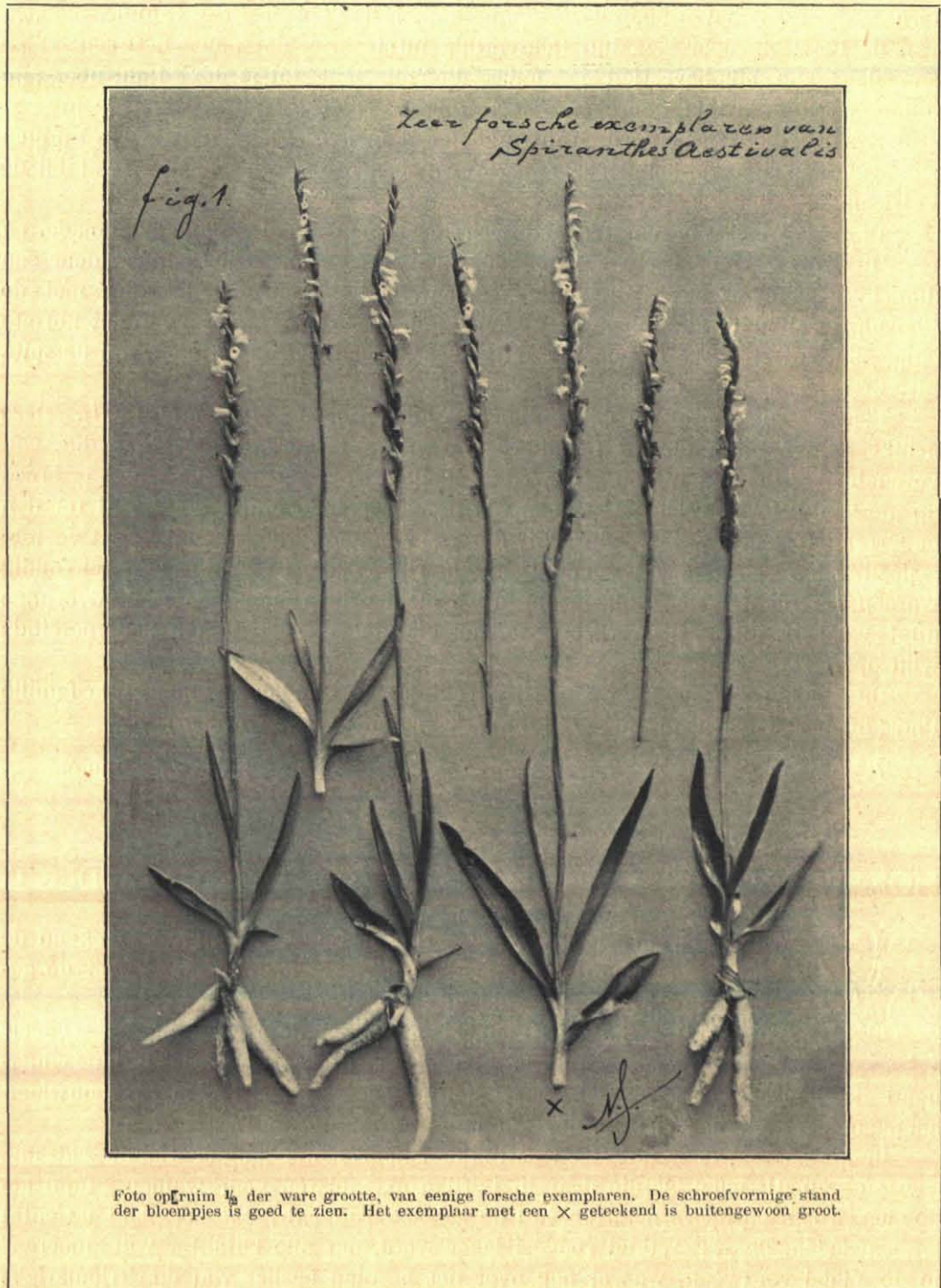

Foto op ruim $\frac{1}{2}$ der ware grootte, van eenige forsche exemplaren. De schroefvormige stand der bloempjes is goed te zien. Het exemplaar met een x geteekend is buitengewoon groot.

Na het in cultuur brengen van de Vlood is het voorkomen van *Spiranthes* in de buurt van Weert verscheidene jaren onbekend gebleven. De floristen uit Holland, hier exploreerend, kruisten gewoonlijk allen in dezelfde terreinen en doorzochten dus niet de *geheele* streek. Daaraan o. a. is het toe te schrijven, dat niemand hunner het spoor vond van de *Isoëtes* en in 1904 een der beste kenners onzer Nederlandsche flora eerst geheel ongeloovig stond tegenover mijn beweren, dat die plant hier voorkomt.

Wijl nu de *Spiranthes* slechts gedurende den bloei vindbaar is en deze maar goed twee weken duurt, was zelfs voor iemand, die de geheele streek kent en doorzoekt, — maar niet *elken dag* den tijd heeft om er op uit te gaan, — de kans niet groot om, gesteld al dat het plantje ergens nog voorkwam, dit te vinden. 'k Ben begonnen met alle moerassen en gronden van oogenschijnlijk gelijken aard in het dal der zelfde beek, als waarin de Vlood ligt, af te loopen, maar zonder succes. Daarna de stroomdalen aan het eerste ongeveer evenwijdig, tot eindelijk in het *derde* de moeite werd beloond. Dit had plaats onder eene eigenaardige omstandigheid.

Voor al in de lange, zomersche dagen hield mijn vrouw er van, mij op mijn zwerftochten te vergezellen en dan in 't lommer hier of daar aan den rand van een bosch te vertoeven, terwijl ik aan en in een moeras rondwaalde en de meest directe methode in praktijk bracht, om nat en bemodderd tot aan de knieën weer voor den dag te komen.

Zoo waren we er weer eens samen op uitgegaan een heerlijken, zonnigen Julidag, nu 'n kleine twintig jaar geleden. Mijn vrouw vlijde zich, bij 't af te zoeken terrein, in de schaduw van een berkestruik neer; zelf koerste ik rechts af 't broek in, met 't bepaalde doel om naar *Spiranthes* te zoeken, en bleef zeer lang weg, wegens de uitgestrektheid van het terrein. Eindelijk weer op 't punt van uitgang terugkeerend, vond ik mijne vrouw omdwalende in de heide. Ze kwam op me

Spiranthes aestivalis.
(Zomer Schroef-Orchis).
Een zeer fors exemplaar op $\frac{2}{3}$
ware grootte naar de natuur.

toe met een klein, wit bloemtakje in de hand, zeggende: „kijk eens, man, wat 'n lief plantje; dat heb ik nog nooit gezien". Verbaasd en met een gevoel, dat ik niet best beschrijven kan, was mijn weder woord: „geen wonder, waarlijk, want honderden liefhebbers, hoe ze 't land ook hebben doorkruist, zagen *dàt* nooit! Gij hebt daar onbewust een schoone vondst gedaan. Het is het zeldzame plantje, waarnaar ik sedert jaren zoek en dat ik ook weer vandaag hoopte te vinden".

Te begrijpen is 't, dat zij, veel voldoening gevoelende over haar ontdekking, mijn lange uitblijven gemakkelijk vergat — en later, als floristen van elders ons bezochten, met stralenden blik verhaalde hoe *zij* de eerste *Spiranthes* vond.

't Was een „reuzen" aar, die eerste, een exemplaar, toevallig, zoo groot en mooi als men ze zelden aantreft, en in de beste periode van haar bloei. Ze werd met ongewone omzichtigheid, ja, met 'n zekere piëteit in den trommel geborgen en is als eene curiositeit bewaard gebleven.

Daarna samen links nog even het broek ingaande, zagen we dadelijk meerdere witte aartjes boven 't gras uitsteken en een goede honderd meter verder stonden we op 'n plaats, waar de *Spiranthes* in onze nabijheid bij dozijnen pronkte. Deze groeiplaats was de eerst-ontdekte der drie rondom de Swartbroeker Peel, — die, helaas, thans alle sedert 1913 en '14 door de gemeente-ontginning zijn vernietigd.

In 1911 is intusschen in de gemeente Ell-Hunsel, ongeveer 10 K.M. zuid-oostelijk van Weert de *Spiranthes* nog ontdekt op een aan die gemeente behoorend heideveld, waar de plant bij enkele exemplaren verspreid voorkomt over eene uitgestrektheid van verscheidene hectaren.

Spiranthes aestivalis bestaat dus nog in Nederland! Alleen moet er in de Flora's de naam „Weert" bij worden geschrapd. Maar 't gevaar voor haar verdwijnen, — en dan zou 't misschien voor goed zijn, — blijft even groot. Bedoeld heideveld is nl. in perceelen verpacht en reeds hebben in de laatste drie jaren verschillende pachters hun perceel geheel of gedeeltelijk ontgonnen. Doortastende maatregelen zijn dus onverwijld noodig, om zeldzame planten en een stuk natuurgrond in wezen te houden in eene streek, waar binnen afzienbaren tijd het landschap van aanschijn en van karakter totaal zal zijn veranderd.

VER STRAETEN.

POPULIEREN.

II.

WIE in Baarn en Soestdijk bekend is, weet natuurlijk ook de mooie laan, die langs „De Naald" loopt. Bij het zonnigste zomerweer, zelfs bij volkomen windstilte, waait het daar echter schijnbaar toch; maar wie gevoelig is voor tocht, behoeft dien weg daarom nog niet te vermijden, want wat is het geval? Hij is geheel beplant met populieren, breedkruinige popels met trillende blaadjes, die een aanhoudend